



## Våld i nära relationer, riktlinje för socialförvaltningens arbete

---

Dokumenttyp:	Riktlinje
Beslutad av:	Socialnämnden (2023-08-22 § 229)
Gäller för:	Socialförvaltningen
Giltig fr.o.m.:	2022-03-22
Dokumentansvarig:	Verksamhetsutvecklare
Senast reviderad:	2023-08-22 Socialnämnden 2023-08-22 § 229
Senast granskad:	2023-08-22

---

### Syfte, mål och definition

#### Inledning

Socialstyrelsen beslutade den 31 maj 2022 om nya föreskrifter och allmänna råd (HSLF - FS 2022:39) om våld i nära relationer. Författningen riktar sig till socialtjänsten, hälso- och sjukvården och tandvården och trädde i kraft den 1 november 2022. Den nya författningen har reviderats, utifrån vad som framkommit vid uppföljningar av Socialstyrelsen, men också utifrån ny lagstiftning som trätt i kraft om socialnämndens ansvar för våldsutövare, samt nya bestämmelser vad gäller barns behov av information, råd och stöd om barnets föräldrar eller någon annan vuxen som barnet varaktigt bor tillsammans med utsätter eller har utsatt barnet eller en närstående för våld eller andra övergrepp. En revidering av Socialstyrelsens handbok *Våld – Handbok om socialtjänstens och hälso- och sjukvårdens arbete med våld i nära relationer* gavs ut i juni 2023. Handboken syftar främst att stödja tillämpningen av HSLF-FS 2022:39 och det regelverk som gäller för socialtjänsten, hälso- och sjukvårdens och tandvårdens arbete med våld i nära relationer. De två dokumenten har till sitt syfte att ge socialnämnden stöd både för planering av verksamheten på en övergripande nivå och för handläggning av enskilda ärenden samt utförare av socialtjänst.

Denna riktlinje är ett övergripande styrdokument som ger vägledning för hur arbetsuppgifterna ska utföras inom socialförvaltningen vid tillämpning av Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd (HSLF-FS 2022:39) om våld i nära relationer.

#### Den målgrupp som omfattas av föreskrifterna och de allmänna råden (HSLF-FS 2022:39)

De som är i kontakt med socialtjänsten och som:

- är utsatta för eller upplevt våld av närstående /barn och vuxna som är eller har varit utsatta för våld eller andra övergrepp av närstående
- barn som har bevittnat våld eller andra övergrepp av eller mot närstående

- är utsatta för hedersrelaterat våld inklusive könsstympning och tvångsäktenskap/barnäktenskap
- är våldsutövare där avses barn och vuxna som utsätter eller har utsatt närstående för våld eller andra övergrepp

## Syfte

- syftet med riktlinjen är att ge socialnämnden vägledning i arbetet med målgruppen för att uppnå rättssäkra bedömningar vid utredningar och insatser
- Skapa tydlighet och samsyn i arbetet med målgruppen
- Reglera och styra verksamheten så att den bedrivs effektivt och med god kvalitet
- Tydliggöra socialnämndens ansvarsområden i arbetet med målgruppen.

## Mål med arbetet

- Det övergripande långsiktiga målet i allt arbete är att våldet i nära relationer ska upphöra. I arbetet ska mäns våld mot kvinnor särskilt uppmärksammas.
- För barn och unga som lever i familjer där våld förekommer, har socialnämnden ett långtgående utredningsansvar, när det gäller behov av skydd eller stöd (11 kap 1 § SoL). Målet är att insatser från socialnämnden ska leda till trygga familjeförhållanden.
- För våldsutsatta barn och vuxna, ska målet med insatser från socialnämnden vara ett liv fritt från våld av närstående.
- För barn som bevittnat våld eller andra övergrepp av eller mot närstående, ska målet med insatser från socialnämnden vara att våldet upphör.
- För barn och vuxna som utsätter eller har utsatt närstående för våld eller andra övergrepp, ska målet med insatser från socialnämnden vara att våldet upphör.

## Definition av vissa begrepp

Våld i nära relationer är ofta ett mönster av handlingar som kan vara allt ifrån subtila beteenden till grova brott. Mer konkret är det allt ifrån att bli förlöjligad till att utsättas för våldtäkt eller allvarliga hot.

**Fysiskt** - Kan vara knuffar, att bli fasthållen, dragen i håret, slagen eller sparkad.

**Sexuellt** - Våldtäkt eller andra påtvingade sexuella handlingar, alternativt sexuella handlingar som den utsatta inte vågar säga nej till räknas till sexuellt våld.

**Psykiskt** - Direkta eller indirekta hot mot den utsatta och/eller mot eventuella barn eller att den utsatta blir förlöjligad. Även våld eller hot om våld mot husdjur kan räknas till den psykiska utsattheten.

**Social utsatthet** - Frihetsinskränkningar som isolering genom att bli hindrad från att träffa släkt och vänner eller att delta i sociala aktiviteter.

**Materiellt/ekonomisk utsatthet** – Den utsattes personliga tillhörigheter slås sönder eller förstörs avsiktligt. Kan även innebära att hen förmås skriva under papper som får negativa konsekvenser för hen. Den utsatta får inte tillgång till sina pengar.

**Vanvård eller försummelse av närstående** – Den utsattes som är beroende av andra personer för vård och omsorg i vardagen kan även utsättas för vanvård eller försummelse, som undanhållande av medicin eller att inte få tillräckligt näringsriktig kost.

**Närstående** – begreppet är könsneutralt och syftar på varje person som den våldsutsatta bedöms ha eller ha haft en nära och förtroendefull relation till. Det kan handla om sambor, makar, pojk- eller flickvänner, föräldrar, syskon eller andra släktingar. Bedömningen om vem som ska betraktas som närstående ska göras utifrån familjeförhållanden i det enskilda fallet (Handbok, våld i nära relation 2023)

## Lagar och styrande dokument för socialtjänstens arbete

Det förebyggande arbetet och arbetet med enskilda individer som är utsatta för våld av närstående, hedersrelaterat våld och/eller utövar våld mot närstående utgår från:

- FN:s konvention om mänskliga rättigheter, konventionen om avskaffande av all diskriminering av kvinnor.
- FN:s konvention om barnets rättigheter (2018: 1197) barnkonventionen, 1§ artikel 1-42.
- Socialtjänstlagen (2001:453)
- Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd om våld i nära relation *HSLF-FS 2022:39*
- Socialstyrelsen, Våld i nära relationer - handbok för socialtjänsten hälso- och sjukvården och tandvården (juni 2023).
- Vägledande domar och prejudikat

Förvaltningens strategiska och förebyggande arbetet med målgruppen ska utgå från följande styrande dokument:

- Strategi för att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor och våld i nära relationer, Jönköpings län 2020–2026
- Socialnämndens mål för arbetet mot våld i nära relationer 2020-2023
- Program för socialnämndens strategiska långsiktiga utveckling 2020-2030.

## Socialnämndens generella intentioner

I arbetet med målgruppen ska verksamheterna förhålla sig till socialnämndens långsiktiga strategier 2020-2030;

- den samverkande socialtjänsten
- den effektiva och hjälpande socialtjänsten
- den nytänkande socialtjänsten.

## Individanpassad och effektiv

Utredningars och insatsers omfattning ska utgå från den enskilde behov och problematik för att vara så effektiva som möjligt.

## Delaktighet

All verksamhet ska bedrivas så att den enskilde erbjuds största möjliga delaktighet. Detta gäller så väl vid handläggning av myndighetsbeslut som vid insatser och service. Detta gäller också barn och de vuxna personer som har ombud, god man eller förvaltare.

## Barnrättsperspektivet

Lag (2018:1197) om Förenta nationernas konvention om barnets rättigheter, innebär att artikel 1 - 42 i FN:s konvention om barnets rättigheter sedan 2018 är svensk lag. Det innebär att socialnämnden har ett ansvar för att se till att alla barn och unga får sina rättigheter tillgodosedda. Barn- och ungdomsperspektivet ska lyftas i alla verksamheter. I allt socialtjänstearbete där barn berörs skall barnet ges möjligheter att vara delaktigt. Denna delaktighet består av olika delar:

- rätt till information
- rätt att komma till tals och bli lyssnad på
- rätt till inflytande utifrån ålder och mognad

## Tillgänglighet

Socialtjänsten i Vetlanda ska vara lättillgänglig och kunna erbjuda snabb hjälp till de som behöver det. Information om socialtjänsten ska synliggöras på de platser där målgruppen som är i behov av stöd kan tänkas söka den. Socialtjänsten ska verka för att invånare ska kunna kontakta och träffa socialtjänsten digitalt, i telefon eller fysiska möten.

## Metoder

Arbetet med barn och vuxna som är utsatta för våld av närstående, utsatta för hedersrelaterat våld och/eller utövare av våld mot närstående, ska utgå från bästa tillgängliga kunskap, de professionellas expertis samt den enskildes önskemål, situation och förutsättningar. Evidensbaserade metoder ska företrädesvis användas. Alla insatser ska systematiskt följas upp tillsammans med den enskilde för att säkerställa att insatserna hjälper den enskilde utifrån den enskildes behov.

## Samverkan

Socialtjänsten har ett ansvar för att god samverkan sker inom organisationen och med andra aktörer. Samverkan syftar till att skapa helhetssyn utifrån den enskildes behov och ska ske med den enskildes samtycke och delaktighet.

## **Insatser till våldsutövande barn och vuxna**

I socialtjänstlagen (2001:453) 5 kap och 11a § framgår att socialnämndens uppgift är att verka för att den som utsätter eller har utsatt närstående för våld eller andra övergrepp ska ändra sitt beteende. Socialnämnden **ska** erbjuda ett våldsutövande barn eller vuxen person insatser med utgångspunkt i dennes förutsättningar och behov. Insatserna ska erjudas efter en utredning enligt 11 kap 1 § SoL (2001:453).

## **Mål och ansvarsfördelning**

Enligt Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd om våld i nära relationer (HSLF-FS 2022:39) **ska** socialnämnden fastställa var i verksamheten (se rutin) ansvaret ska ligga för att utreda, fatta beslut och följa upp ärenden som gäller våldsutsatta samt våldsutövare.

## **Rutiner**

Enligt Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd om våld i nära relationer (HSLF-FS 2022:39) **ska** rutiner finnas för när och hur personalen (se rutin) ska ställa frågor om våld för att kunna upptäcka våldsutsatta och barn som bevittnat våld som behöver stöd och hjälp samt våldsutövare som behöver insatser för att ändra sitt beteende.

## **Kartläggning och analys**

Enligt Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd om våld i nära relationer (HSLF-FS 2022:39) **ska** socialnämnden analysera om utbudet av insatser och andra sociala tjänster som erbjuds våldsutsatta och barn som bevittnat våld svarar mot behoven i kommunen. Sedan november 2022 har analysen av insatser utökats till att omfatta våldsutövare.